

STRATEGISCHE ADVIESRAAD

INTERNATIONAAL
VLAANDEREN

Flemish Foreign Affairs Council

**Reflectie over de Beleidsnota Buitenlands
Beleid, Internationaal Ondernemen en
Ontwikkelingssamenwerking
en de Beleidsnota Toerisme**

**Advies 2009/25
23 november 2009**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Inleiding	2
A. Algemene aandachtspunten:	2
B. Bespreking van de beleidsnota's	4
1. Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2009-2014.....	4
2. Beleidsnota Toerisme 2009-2014	18

Inleiding

Het decreet tot oprichting van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (hierna: de Raad) van 16 mei 2007 geeft de Raad o.m. volgende decretale opdracht: reflecteren over de bij het Vlaams Parlement ingediende beleidsnota's over buitenlands beleid, internationaal ondernemen, internationale samenwerking en toerisme. Met onderhavig initiatiefadvies wil de Raad, naar aanleiding van de nieuwe beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking en de beleidsnota Toerisme die ministers Peeters en Bourgeois op 23 oktober 2009 hebben uitgebracht¹, uitvoering geven aan deze decretale opdracht. Aangezien de Raad van mening is dat de beleidsnota's belangrijke richtinggevende instrumenten zijn voor de nieuwe legislatuur, had hij zelf in september 2009 reeds het initiatief genomen om een bijdrage te leveren aan het opstellen van de beleidsnota's.²

Het advies vangt aan met een bespreking van een aantal algemene punten. Daarna formuleert het bemerkingen bij specifieke aandachtspunten uit de beleidsnota's. Hierbij volgt de Raad de structuur en de nummering van de beleidsnota's.

A. Algemene aandachtspunten

Hierna volgen een aantal overkoepelende bemerkingen, deels aangaande de door de beleidsnota's gevolgde aanpak, deels over de afstemming van het beleid binnen het beleidsdomein internationaal Vlaanderen resp. met de andere Vlaamse beleidsdomeinen.

1) Aanpak:

- De Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking is bijzonder algemeen en vaag. Hij bevat weinig ijkpunten of concrete voorstellen over de invulling van de strategische doelstellingen. De nota staat weliswaar stil bij de belangrijke ontwikkelingen op internationaal niveau, maar deze vaststellingen worden onvoldoende vertaald naar concrete beleidsvoorstellen.
- De Beleidsnota Toerisme daarentegen bevat zeer veel concrete initiatieven, zoveel zelfs dat de Raad vreest dat de krachtlijnen van het beleid verloren dreigen te gaan. Uit deze nota komen onvoldoende de beleidsprioriteiten naar voren.
- Beide beleidsnota's bevatten een omgevingsanalyse, maar deze is onvolledig. In de omgevingsanalyse van de Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking is vooral extern gekeken. De Raad verwelkomt deze internationale blik, maar betreurt dat er geen stand van zaken wordt gemaakt van 15 jaar Vlaams buitenlands beleid noch een analyse van de internationale activiteiten van Vlaanderen (bv. een stand van zaken van de omzetting van EU-richtlijnen, de besteding van middelen aan bepaalde programma's of organisaties). De analyse over toerisme is daarentegen voornamelijk op Vlaanderen gericht. Bovendien vinden we belangrijke cijfergegevens verspreid terug over de hele Beleidsnota Toerisme.

¹ VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, BUITENLANDS BELEID, LANDBOUW EN PLATTELANDSONTWIKKELING, *Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2009-2014*, Brussel, 23 oktober 2009; VLAAMS MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDSBESTUUR, INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND, *Beleidsnota Toerisme 2009-2014*, Brussel, 23 oktober 2009.

² STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Bijdrage aan de beleidsnota: Naar een geïntegreerd en geïnspireerd internationaal beleid voor Vlaanderen*, Brussel, 22.09.2009. Zie ook STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Memorandum: een Vlaamse Regering met een open blik op de wereld*, april 2009.

2) Afstemming binnen het beleidsdomein internationaal Vlaanderen:

- De Raad heeft in zijn bijdrage aan de beleidsnota gepleit voor een coherente aanpak van het beleidsdomein met afstemming tussen de beleidsvelden. De Raad heeft niet kunnen vaststellen dat beide beleidsnota's op elkaar werden afgestemd.³ De Raad betreurt derhalve de keuze voor de oprichting van een deelbeleidsraad.⁴ De keuze voor een deelbeleidsraad ,enkel voor de beleidsvelden buitenlands beleid, internationaal ondernemen en ontwikkelingssamenwerking en niet voor het toerismebeleid, i.p.v. een beleidsraad voor het hele beleidsdomein internationaal Vlaanderen is volgens de Raad negatief voor het overleg over mogelijke raakpunten met het toerismebeleid, o.m. rond internationale communicatie en promotie, en over de aansturing van de vertegenwoordigers en een gezamenlijk optreden in het buitenland.

3) Afstemming met andere beleidsdomeinen:

- Hoewel beide ministers belangrijke andere sectorale bevoegdheden hebben, leggen ze slechts in beperkte mate dwarsverbanden met die andere bevoegdheden, bv. tussen buitenlands beleid en landbouw en economie, of tussen toerisme en erfgoed. Tevens verwijzen de beleidsnota's slechts op enkele plaatsen naar bevoegdheden van andere ministers.
- Als er al verwijzingen naar andere beleidsdomeinen voorkomen, is het vaak niet mogelijk om dezelfde onderwerpen terug te vinden in de beleidsbrieven van de ministers die bevoegd zijn voor de desbetreffende materie, terwijl er anderzijds in verscheidene beleidsbrieven wel aandacht is voor het internationale kader.⁵ De Raad drukt zijn hoop uit dat de in de Beleidsnota Toerisme gemaakte voornemens voor overleg met andere ministers, zoals o.m. over toerismeopleidingen (onderwijs) en toerisme voor allen (welzijn), in de praktijk waargemaakt worden.
- In navolging van zijn bijdrage aan de beleidsnota pleit de Raad om beleidsdomeinoverschrijdend te werken en een geïntegreerd beleid te ontwikkelen. Hij herhaalt zijn uitdrukkelijke aanbeveling om verkokering te vermijden. De Raad stelt echter vast dat er in totaal 30 beleidsnota's zijn voor 9 ministers. In 2004 waren er ook 30 beleidsnota's, maar de indeling van de thema's is niet gelijklopend. Buitenlandse Handel vormde in 2004 een onderdeel van de Beleidsnota Economie, terwijl het nu onder de noemer Internationaal Ondernemen bij Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking is ondergebracht. Een en ander maakt het voor de burger moeilijk om een overzicht te krijgen.

4) De Raad betreurt dat hij of zijn adviezen in geen van beide beleidsnota's wordt vermeld. In de Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking ontbreekt de Raad zelfs in het organogram. Het is niet duidelijk of en zo ja welke conclusies de Raad hieraan moet verbinden.

³ Bv. de beleidsnota's vermelden een ander aantal buitenlandkantoren van Toerisme Vlaanderen.

⁴ Zie VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, BUITENLANDS BELEID, LANDBOUW EN PLATTELANDSONTWIKKELING, o.c., 51.

⁵ Zo bevat de Beleidsnota Cultuur een strategische doelstelling om het internationaal cultuurbeleid te versterken met aandacht voor de EU en multilaterale organisaties en plaatst de Beleidsnota Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie de Vlaamse ambities ook in het kader van de ontwikkeling van een Europese onderzoeksruimte. Zie o.m. VLAAMS MINISTER VOOR CULTUUR, *Beleidsnota Cultuur 2009-2014*, Brussel, 2009, 19; VLAAMS MINISTER VAN INNOVATIE, OVERHEIDSINVESTERINGEN, MEDIA EN ARMOEDEBESTRIJDING, *Beleidsnota Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie*, Brussel, 23 oktober 2009, 27.

B. Bespreking van de beleidsnota's

De Raad bespreekt hieronder eerst de Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking en daarna de Beleidsnota Toerisme.

1. Beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2009-2014

I. Inleiding

- De Raad verwelkomt:
 - de verwijzing naar Vlaanderen in Actie (ViA);
 - de nadruk op samenwerking tussen de federale en Vlaamse overheidsdiensten, tussen de buitenlandse vertegenwoordigingen, alsook samenwerking met het publiek;
 - de aandacht voor de kansen die deze beleidsperiode biedt voor Vlaanderen om internationaal naar buiten te treden;
 - het pleidooi voor een samenhangend Vlaams internationaal beleid.

II. Omgevingsanalyse

De omgevingsanalyse slaagt er in om een aantal pijnpunten bloot te leggen. De Raad acht het evenwel wenselijk om meer aandacht te besteden aan de interdepartementale coördinatie van bepaalde onderwerpen, aan het imago van Vlaanderen in het buitenland (vanuit alle beleidsvelden) en aan de impact van de EU-besluitvorming en de omzetting van Europese regelgeving in Vlaanderen.

4.1. Politiek en institutioneel

- De Raad verwelkomt de aandacht in de beleidsnota voor de rol die het Vlaams Parlement wordt toebedeeld krachtens Verklaring 51 bij het Verdrag van Lissabon. De Raad herinnert de Minister-president aan de bedenkingen van de Raad van State bij deze Verklaring en stelde voor hierover een samenwerkingsakkoord af te sluiten en de bijzondere wet van 1980 aan te passen. De nodige afspraken moeten worden gemaakt om uitvoering te geven aan deze verklaring en dit advies (zie *infra*, IV.3.1.).
- In de beleidsnota wordt de vraag gesteld of en hoe de relatie met Centraal- en Oost-Europa moet worden verder gezet. De Raad pleit ervoor om de bestaande verdragen met de landen van Centraal- en Oost-Europa verder actief in te vullen en de banden aan te halen met de landen die het statuut van kandidaat-EU-lidstaat hebben, zoals dat de afgelopen twee decennia gebeurde met de toenmalige kandidaat-lidstaten.
- Wat betreft de multilaterale organisaties en de samenwerking via Trustfonds staat de Raad positief tegenover een meer thematische heroriëntering en verwelkomt hij de eerste aanzet die hiertoe wordt gegeven op p. 38 betreffende arbeids- en milieunormen en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).
- De Raad vindt de relatie die Vlaanderen de laatste jaren heeft kunnen opbouwen met internationale organisaties in Genève belangrijk en hij drukt de hoop uit dat de positie van de Vlaamse Vertegenwoordiger bij de multilaterale organisaties in Genève snel terug ingevuld wordt. Aangezien deze organisaties een toonaangevende rol spelen in diverse Vlaamse beleidsdomeinen en Vlaanderen belangrijke budgetten besteedt via deze internationale organisaties, is het van groot belang dat deze organisaties goed worden opgevolgd. De Raad vraagt tevens meer aandacht voor de rol die Vlaanderen kan spelen in de periode dat België lid is van de Uitvoerende Raad van UNESCO.

- De Raad treedt de vaststelling bij dat de culturele dimensie van het Vlaams buitenlands beleid op de achtergrond is geraakt. Hij vraagt dan ook om samen met de minister van Cultuur een culturele diplomatie op te bouwen. Hij verwelkomt de aandacht die in de Beleidsnota Cultuur gaat naar het internationaal cultuurbeleid en in het bijzonder naar de Vlaamse culturele diplomatie.⁶

III. Strategische doelstellingen

EERSTE HOOFDSTUK: INTERNATIONALE POLITIEK

1. Mondiale antwoorden op globale problemen

1.1. Voorrang van het internationaal recht

- De Raad juicht het engagement toe dat de minister-president neemt om, met de Vlaamse Regering, “zelf in te staan voor een keurige omzetting en naleving van de internationale verdragen waartoe Vlaanderen zich heeft verbonden. De Raad benadrukt dat dit engagement moet beginnen met een snelle ratificatie van internationale verdragen”. Hij heeft hier in meerdere van zijn voorgaande adviezen reeds op gewezen.⁷ Hij onderschrijft dan ook het voornemen van de minister-president tot een snelle ratificatie van de mensenrechtenverdragen (zie *infra*, III.1.4.).

1.2. Samenwerking met internationale instellingen

- Onder punt 4.1. van de omgevingsanalyse geeft de minister-president aan dat hij de Trustfonds meer thematisch wil oriënteren (zie *supra*, II.4.1.). In deze paragraaf voegt hij hieraan toe dat hij ze wil oriënteren op de doelstellingen uit deze beleidsnota. De IAO en UNESCO zijn echter gericht op enerzijds werk en anderzijds onderwijs, cultuur en erfgoed, media en wetenschapsbeleid. Hoewel deze domeinen niet aansluiten bij het voornemen van de Minister-president om de Trustfonds te richten op de doelstellingen van deze beleidsnota (onderwijs, enz. behoort niet tot de strategische doelstellingen van deze beleidsnota⁸), zijn ze volgens de Raad het nastreven waard.
- De Raad onderschrijft de stelling dat een versterkte aanwezigheid van Vlaanderen in internationale organisaties een actieve deelname aan de werkzaamheden van de organen van die organisaties veronderstelt. Hij verwijst hier naar zijn opmerking over het belang van de heraanduiding van een vertegenwoordiger in Genève (zie *supra*, II.4.1.). Hij ziet tevens een opportuniteit in de aanwezigheid van een Vlaamse Vertegenwoordiger in New York. Via een accreditering bij de Verenigde Naties zou hij de besluitvorming over o.m. leefmilieu en landbouw kunnen opvolgen en een sterkere Vlaamse betrokkenheid bij de internationale dimensie van deze thema's kunnen stimuleren.
- Het Belgische lidmaatschap van de Uitvoerende Raad van UNESCO moet volgens de minister-president op een kwaliteitsvolle manier worden ingevuld door de Vlaamse UNESCO-Commissie. Volgens de Raad is het echter de Vlaamse overheid die in de eerste plaats verantwoordelijk is om mee een inhoudelijke beleidsmatige invulling te geven aan dit mandaat. De Vlaamse UNESCO-Commissie, kan omwille van haar gemengde samenstelling - met een aantal vertegenwoordigers van het middenveld als lid -, dit niet alleen trekken.

1.3. Ondersteuning van de VN-promotoren in Vlaanderen

- De Raad verheugt zich over de verderzetting van de financiering van organisaties die het multilateralisme uitdragen in Vlaanderen, alsook over de vooropgestelde herziening van het

⁶ VLAAMS MINISTER VOOR CULTUUR, o.c., 8.

⁷ Zie o.m. Advies 2009/06, 14 januari 2009.

⁸ Zie voor de strategische doelstellingen: VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, BUITENLANDS BELEID, LANDBOUW EN PLATTELANDSONTWIKKELING, o.c., 20-50.

financieringsprogramma voor jongerenstages met het oog op een uitbreiding van het aantal internationale organisaties waarbij men een stage kan lopen.⁹

1.4. *Respect voor de Rechten van de mens*

- De Raad verwelkomt het voornemen om met spoed de ratificatieprocedure van internationale mensenrechtenverdragen te volbrengen (zie *supra*, III.1.1.).
- Vlaanderen dient volgens de Raad niet enkel de Belgische mensenrechtentoets door de VN-Mensenrechtenraad voor te bereiden, maar ook aandacht te hebben voor de zittingen van de Mensenrechtenraad en deel te nemen aan de toets van andere landen.¹⁰ Dit onderstreept opnieuw de noodzaak van een Vlaamse Vertegenwoordiger bij de multilaterale organisaties in Genève.
- De Raad onderschrijft de elementen van de Verklaring van de Menenpoort (respect voor internationaal recht, enz.). Het herdenkingsproject voor de “100 jaar Grote Oorlog” kan bijdragen aan het imago van Vlaanderen in het buitenland, zeker indien dit project ook wordt verrijkt met een aantal inhoudelijke elementen zoals mensenrechten, ontwapening, enz. Vlaanderen kan, via zijn inzet voor dit soort evenementen met internationale uitstraling, op een positieve manier naar buiten treden. In de Beleidsnota Toerisme komt dit project prominent aan bod. Het is aangewezen dat hierover o.m. in de beleidsraad overleg gepleegd wordt (zie *supra*, A.2.).

2. De Europese Unie als “globale speler”

2.2. *Verdere Europese integratie*

- De Raad vraagt dat de Vlaamse overheid voldoende rekening houdt met alle aanpassingen in de EU-besluitvorming naar aanleiding van de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon (zie *infra*, IV.3.1.).¹¹

2.3. *Een competitievere Europese Unie*

- De Raad verwelkomt de aandacht van de Vlaamse Regering voor de post-Lissabonstrategie en de band met ViA en het Pact 2020. Hij is tevens verheugd dat de Vlaamse Regering de koppeling tussen de vernieuwde Lissabonstrategie en de strategie duurzame ontwikkeling nastreeft. De Raad pleitte hier reeds voor in zijn advies ‘Het Belgisch voorzitterschap van de EU in 2010’.¹² Hij wil de Vlaamse Regering aansporen om zich niet enkel “in te schrijven in” de post-Lissabonstrategie, maar om ook actief bij te dragen aan het uittekenen van de Lissabon II-agenda, in het bijzonder tijdens het Belgisch voorzitterschap van de EU.
- Vlaanderen dient zich met het oog op zijn voorbeeldfunctie tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap extra in te zetten voor een proactieve aanpak van Europese regelgeving, het voorkomen van inbreukdossiers en het wegwerken van de achterstand in de omzetting. Hij ondersteunt de versterking van de Vlaamse vertegenwoordiging bij de Belgische Permanente Vertegenwoordiging bij de EU en benadrukt het belang van voldoende politieke steun voor deze dienst om het nodige gewicht in de schaal te kunnen leggen tijdens onderhandelingen.

⁹ Zie SARiV, *De evaluatie van het financieringsprogramma voor jongerenstages bij internationale organisaties*, Advies 2008/19, 10 oktober 2008.

¹⁰ Zie SARiV, *Vlaanderen en het Belgische lidmaatschap van de VN-Mensenrechtenraad*, Advies 2009/13, 14 mei 2009.

¹¹ Zie SARiV, *Verdrag van Lissabon*, Advies 2008/4, 20 februari 2008.

¹² Zie SARiV, *Het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie in 2010*, Advies 2008/23, 1 december 2008.

2.4. Een sterkere alignering op het extern beleid van de Europese Unie

- In zijn advies over het Verdrag van Lissabon pleitte de Raad er reeds voor om de Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiging vorm te geven in het licht van de hervormingen van het Lissabonverdrag en de Europese Dienst voor Extern Optreden. De Raad verwelkomt de ambitie van de minister-president om Vlaamse diplomaten hierin te integreren. Hij spoort de minister-president aan om tijdig onderhandelingen met de federale regering hierover te starten en te streven naar een overeenkomst in een nieuw of aangepast samenwerkingsakkoord voor de EU (zie *infra*, IV.3.1.).
- Volgens de Raad ontbreekt in de opsomming van het extern beleid met relevantie voor Vlaanderen o.m. het EU-klimaat- en energiebeleid en het beleid t.a.v. Azië. Dit is zeker vanuit economisch perspectief relevant voor Vlaanderen, maar ook gelet op de EU-ASEAN top tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap.

3. Subsidiariteit en culturele verscheidenheid

3.2. Samenwerking via de Benelux

- De Raad dringt erop aan dat Vlaanderen ook voldoende inzet op en tracht bij te dragen tot de Benelux Politieke Samenwerking.¹³ Het recente Benelux-Memorandum over de implementatie van het Verdrag van Lissabon¹⁴ vormt een goed voorbeeld van het belang van deze Politieke Samenwerking.

3.3. Versterking van de rol van deelstaten in de Europese Unie

- Sinds 1999 besteden een aantal internationale regionale netwerken (zoals o.m. REGLEG¹⁵) een belangrijk deel van hun aandacht aan de institutionele hervormingen van de EU en de rol van de regio's. De Raad merkt op dat met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon het debat over deze institutionele hervormingen mogelijks een tijd stil ligt. Hierdoor stijgt het belang van interregionale samenwerking over sectorale beleidsthema's, o.m. energie, klimaat en vernieuwing van de Lissabonstrategie. Vlaanderen zou zijn activiteit in regionale samenwerkingsverbanden moeten evalueren in het licht van deze mogelijke evolutie en zou ook voldoende moeten investeren in sectorale interregionale samenwerking.

3.4. Meer wegen op de Europese besluitvorming

- De Raad is verheugd over de inzet voor een betere rapportering van EU-dossiers aan de Vlaamse Regering en pleit voor een hogere zichtbaarheid van haar deelname aan de totstandkoming van het Europese beleid. Hij voegt hieraan toe dat het Vlaams Parlement tijdig moet geïnformeerd worden over de ingenomen standpunten en meer Europees gericht moet werken, zodat het zijn nieuwe rol in het kader van de tenuitvoerlegging van het Verdrag van Lissabon (m.n. de subsidiariteitstoets) ten volle kan spelen.
- De Raad pleit eveneens voor meer overleg met het brede middenveld en transparantie over de standpunten die de Vlaamse Regering inneemt.¹⁶

¹³ Zie ook SARIv, *Het Herzieningsverdrag Benelux Unie*, Advies 2009/18, 15 juni 2009.

¹⁴ *Benelux memorandum: implementatie van het Verdrag van Lissabon*, Europese Berichtgeving Eerste Kamer, 7.10.2009.

[<http://europapaport.eerstekamer.nl/9345000/1f/j9vvgv6i0ydh7th/vi93kr48hdbj?top=vi9uglu3h57x&site=vgcbc2u7epSz>]

¹⁵ Netwerk van regio's met wetgevende bevoegdheden.

¹⁶ De Raad betreurt dat de middelen ter ondersteuning van communicatiecampagnes van het middenveld om de burger te informeren over de EU op de begroting 2010 integraal zijn geschrapt.

3.5. Culturele diversiteit en internationale handelsverdragen

- De Raad acht het positief dat men de protocollen voor culturele samenwerking wil toetsen aan het UNESCO-Verdrag betreffende de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen, maar hij wijst erop dat Vlaanderen dit verdrag van 2005 nog steeds niet heeft goedgekeurd. De Waalse Regering heeft zich in haar regeerakkoord voorgenomen om “de andere gefedereerde entiteiten hierover te interpellieren”.¹⁷ De Raad dringt er bij de Vlaamse Regering op aan om zelf snel deze goedkeuringsprocedure opnieuw te starten.

3.6. Internationale culturele uitwisseling en dialoog

- De Raad kijkt uit naar de conclusies van de evaluatie van de werking van de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland en deBuren. Hij pleit ervoor dat de werking van de Commissie en deBuren wordt bekeken met het oog op een betere taakafstemming en actievere samenwerking met andere actoren zoals De Brakke Grond, de Nederlandse Taalunie en rekening houdend met de bredere socioculturele samenwerking met Nederland, inclusief het optreden in derde landen.
- De Raad verwelkomt het handhaven van de steun aan een aantal organisaties die bijdragen tot de invulling van het Vlaams buitenlands beleid. Dit verruimt het draagvlak in de samenleving voor een eigen Vlaams buitenlands beleid. De ambitie van Vlaanderen om te overwegen zich kandidaat te stellen voor het 4de Universeel Forum der Culturen, kan de Raad ondersteunen. Hij suggereert dat dit misschien aan het project rond Wereldoorlog I kan worden gekoppeld.

4. Een verantwoord vergunningsbeleid inzake wapenhandel

4.1. Nieuw decreet

- De Raad onderschrijft het engagement dat Vlaanderen zal bijdragen aan de Belgische onderhandelingspositie over het toekomstige wapenhandelverdrag van de Verenigde Naties. Vlaanderen dient zich hier tijdig over te beraden samen met de federale overheid en de andere deelstaten.¹⁸

TWEEDE HOOFDSTUK: INTERNATIONAAL ECONOMISCH BELEID

5. Een sterkere internationalisering van de Vlaamse economie

- In zijn bijdrage aan de beleidsnota heeft de Raad reeds gepleit voor een globale visie m.b.t. de economische ontwikkeling van Vlaanderen, met bijzondere aandacht voor internationaal ondernemen, waarop het beleid consistent moet inspelen met concrete doelen en acties. Hij vindt dat deze globale aanpak nog onvoldoende blijkt uit de beleidsnota.

Vanuit de vaststelling dat Vlaanderen relatief achteruitgaat en marktaandeel verliest, pleit de Raad voor een verbeteringstraject. Hierbij lijkt het de Raad wenselijk om een analyse te maken van de effectiviteit en efficiëntie van het instrumentarium, en van waar verbeteringen moeten aangebracht worden. Bovendien zou men bij de objectieven die algemeen naar voren worden geschoven concreter moeten aangeven hoe men ze zal trachten te bereiken. Bijvoorbeeld: (i) waar kan exportpotentieel beter benut worden, (ii) hoeveel nieuwe investeerders moeten in welke sectoren aangetrokken worden, (iii) hoe kunnen de VRWB-clusters gestimuleerd worden tot het internationaliseren van hun activiteiten, (iv) welke nieuwe vormen van begeleiding kan de Vlaamse overheid bieden aan “born globals”, (v) hoe worden de ervaringsuitwisselingen m.b.t. internationaal ondernemen georganiseerd, en (vi) hoe wil men een effectief retentiebeleid realiseren.¹⁹

¹⁷ *Projet de déclaration de politique régionale wallonne 2009-2014*, 2009, 226.

¹⁸ *Vr. en Antw.* Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers 2009-2010, 13.10.2009, 6 (Vr. nr. 46 VAN DER MAELEN).

¹⁹ F. ABRAHAM en J. ABRAHAM, Verankering of verkankering?, *De Tijd*, 11.09.2009, 14.

- De Raad meent dat FIT, meer dan thans het geval is, een regisseursrol moet spelen en alle vormen van internationalisering dient te ondersteunen zonder hierbij evenwel de private markt te beconcurreren. FIT dient proactief de transactiekosten in het buitenland te identificeren en een bemiddelende rol te spelen (o.m. door publiekprivate samenwerking).

5.1. Verdubbelen van het aantal exporterende KMO's

- De Raad steunt volmondig het voornemen om de verschillende partners die Vlaamse bedrijven ondersteunen bij hun internationalisering te erkennen en te betrekken bij het beleid. Hij betreurt echter dat dit idee niet concreter werd uitgewerkt.
- De Raad verwelkomt de concrete doelstelling die de minister-president naar voren schuift om het aantal exporterende KMO's te verdubbelen. Hij ondersteunt tevens een meer geïndividualiseerde dienstverlening (maatwerk) van FIT, evenals het elektronisch behandelen van subsidiedossiers gekoppeld aan een vermindering van de administratieve lasten.

5.2. Vergroten van het Vlaamse exportmarktaandeel

- De Raad is verheugd over de stap die gezet wordt om het beleid inzake internationaal ondernemen beter af te stemmen met het innovatiebeleid. Hij pleitte in zijn bijdrage aan de beleidsnota echter voor een globale visie op ondernemen met daarin aandacht voor internationaal ondernemen en de band met innovatie. Dit streven naar een visie ontbreekt in deze beleidsnota.
- De Raad vraagt zich af op welke manier de samenwerking tussen FIT en VLAM vorm zal krijgen. Het feit dat beide agentschappen onder de bevoegdheid vallen van de minister-president biedt alleszins een mogelijkheid om hieraan uitvoering te geven.
- De Raad onderstreept het belang om ook de creatieve industrie te helpen bij haar internationalisering en om de aantrekkingskracht hiervan te gebruiken in de internationale promotie van Vlaanderen.

5.3. Focus op snel(st)groeïende economieën

- De Raad verwelkomt:
 - de herhaling van de ViA-doelstelling dat de uitvoer naar snelgroeïende markten in 2020 10% moet bedragen;
 - het voornemen van de minister-president om in het kader van economische diplomatie (naar de snelgroeïende economieën) het voortouw te nemen en zelf een aantal handelsmissies te leiden;
 - de vraag aan FIT om het netwerk van vertegenwoordigers driejaarlijks te evalueren met het oog op een optimale inzet van de middelen en mensen.

5.4. Speciale aandacht voor de dienstenmarkt

- De Raad ondersteunt specifieke initiatieven voor de dienstensector en de ontwikkeling van statistische informatie over de dienstenhandel, maar onderlijnt opnieuw het belang van een zo spoedig mogelijke en correcte omzetting van de Europese Dienstenrichtlijn. De Vlaamse Regering moet proactief de kansen die de vrijmaking van de dienstenmarkt biedt, onderkennen. Ze dient er tevens over te waken dat de omzetting naar Vlaamse regelgeving geen afbreuk doet aan de toegankelijkheid, de betaalbaarheid en de kwaliteit van diensten.

5.5. t.e.m. 5.7.

- De Raad steunt:
 - een betere ondersteuning van strategische vormen van internationaal ondernemen;
 - het initiatief om de VRWB-clusters verder uit te bouwen via het internationaal ondernemen.
- Tevens benadrukt hij evenwel dat:
 - deze initiatieven moeten kaderen in een globale visie op ondernemen - met daarin o.m. internationaal ondernemen, innovatie, opleiding - die in samenwerking met verschillende actoren is opgesteld, zoals aangegeven in de bijdrage van de Raad aan de beleidsnota;
 - de VRWB-clusters ook mee kunnen gebruikt worden om internationale spelers aan te trekken;
 - er moet gestreefd worden naar meer samenhang tussen het optreden van de diverse spelers op het terrein van internationaal ondernemen en innovatie (Agentschap Ondernemen, FIT, IWT, Flanders DC, e.a.).²⁰
- De Raad pleit ervoor om in de nieuwe beheersovereenkomst van FIT voor de periode post 2010 ook voldoende aandacht te hebben voor duurzaam en ethisch internationaal ondernemen.

5.8. Meer buitenlandse investeringen aantrekken

- De Raad onderschrijft de troef die het netwerk van economische vertegenwoordigers betekent voor het imago van Vlaanderen in het buitenland. FIT en zijn vertegenwoordigers moeten wel het juiste materiaal aangereikt krijgen, zodat het Vlaams imago op een eenvormige onderbouwde wijze kan worden uitgedragen.
- De Raad stelt met genoegen het voornemen vast om rondetafels met bedrijven te organiseren om te leren uit hun ervaringen met investeren in Vlaanderen en vraagt om hiermee rekening te houden in de Vlaamse strategie om andere bedrijven aan te trekken.
- De Raad betreurt dat er geen strategie wordt ontwikkeld om de band tussen Vlaanderen en Brussel meer uit te spelen bij het aantrekken van investeringen.

5.9. Een actieve economische diplomatie

- De Raad onderschrijft volledig de nood aan het ontwikkelen van een actieve Vlaamse economische diplomatie. Maar volgens de Raad ontbreekt in deze paragraaf een voornemen om hierover specifieke afspraken te maken met de federale minister van Buitenlandse Zaken. Federale diplomaten worden hier zelfs niet vermeld, terwijl er precies een nood is om tot goede taakafspraken te komen op het terrein. De vorige Belgische minister van Buitenlandse Zaken richtte een "Business Council" op voor economische diplomatie. Het is niet duidelijk hoe deze zal samenwerken met FIT en hoe dit past in het voornemen van Vlaanderen om een actieve economische diplomatie te ontwikkelen. Het samenwerkingsakkoord over de handelsattachés uit 1994 bevat ook onvoldoende afspraken over de taakverdeling op het terrein (zie *infra*, IV.3.1.).

6. Een vrijere en eerlijkere wereldhandel

- Vlaanderen dient een evenwichtig handelsbeleid te voeren waarbij het zijn eigen economische belangen nastreeft, maar ook oog heeft voor de sociale, milieu- en ontwikkelingseffecten van internationale handel(sakkoorden). Het dient hierbij de nodige beleidsruimte te laten aan zijn partners.

²⁰ Hij verwijst in dit verband naar het initiatief van de Catalaanse overheid om de tegenhanger van FIT (COPCA) en het IWT (CIDEM) te integreren in één organisatie "ACC10" om op die manier meer samenhang te brengen in het Catalaans overheidsoptreden ter ondersteuning van ondernemen en innoveren.

6.1. Verdere vrijmaking van de wereldhandel

- De Raad verwelkomt het initiatief om de private sector te betrekken bij de opvolging van het Gemeenschappelijk Handelsbeleid. Hij hoopt dat de Werkgroep EU-handelsbeleid ook aandacht zal hebben voor een globale visie op investeringsverdragen zoals aangehaald in zijn BLEU-advies (Advies 2009/17, 15 juni 2009) en zal onderzoeken hoe deze passen in het EU-handelsbeleid.

6.3. Beschermen van onze investeringen in derde landen

- In navolging van zijn opmerking hierover in bovengenoemd BLEU-advies, is de Raad verheugd over de aandacht voor de gevolgen van het Verdrag van Lissabon voor de bevoegdheid over directe investeringen. Hij herinnert tevens aan een andere aanbeveling van dit advies, nl. dat Vlaanderen ook inspanningen zou moeten leveren om de aanpak van de BLEU-akkoorden te verbeteren, zodat ze een evenwicht vinden tussen de bescherming van investeerders en andere legitieme openbare belangen.

6.4. Handel en ontwikkeling

- De Raad zou graag meer informatie krijgen over hoe Vlaanderen rekening wil houden met de ontwikkelingsgraad en de eigen beleidsruimte van andere landen.

6.5. Respect voor arbeids- en milieunormen

- De minister-president geeft aan dat de Vlaamse Regering zal ijveren voor een zo breed mogelijke toepassing van de fundamentele arbeids- en milieunormen. Volgens de Raad dient de Vlaamse Regering hiervoor een visie te ontwikkelen op internationale handelsakkoorden (met inbegrip van het Gemeenschappelijk Handelsbeleid van de EU en de BLEU-akkoorden). De Raad benadrukt tevens het belang voor de Vlaamse bedrijven van het creëren van een “*level playing field*” in de EU.

7. Een grotere internationale bereikbaarheid van Vlaanderen

7.1. Nog meer economische diplomatie met onze buurlanden

- De beleidsnota somt enkele belangrijke grensoverschrijdende mobiliteitsprojecten op. Hij geeft aan dat de verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de minister voor Mobiliteit, maar de Raad stelt vast dat in de beleidsnota van deze laatste de betrokken projecten niet allemaal worden aangehaald. De Raad dringt aan op overleg tussen beide ministers om de dossiers gezamenlijk tot een goed einde te brengen.

DERDE HOOFDSTUK: VLAANDEREN EN DE MILLENNIUMDOELSTELLINGEN VOOR ONTWIKKELING

Hoewel continuïteit van het grootste belang is om een beleid inzake internationale samenwerking te doen slagen, komt het de Raad voor dat de beleidsnota niet ambitieus genoeg is en weinig nieuwe initiatieven bevat. In het kader van “Vlaanderen in Actie” werd een belangrijk engagement aangegaan t.a.v. de financiering van ontwikkelingssamenwerking.²¹ In de nota wordt onvoldoende aangegeven hoe in de loop van deze legislatuur invulling zal gegeven worden aan deze ambitie.

²¹ VLAANDEREN IN ACTIE, *Pact 2020: een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen: 20 doelstellingen*, 20 januari 2009, p. 23.

De Raad verwelkomt de bijzondere aandacht die in dit hoofdstuk gaat naar de problematiek van klimaatverandering. Hoewel ontwikkelingslanden in grote mate zullen getroffen worden door de klimaatverandering, dient deze problematiek ook op andere plaatsen in de beleidsnota aan bod te komen, bv. in het luik internationale politiek, gelet op de Europese en geopolitieke besluitvorming op dit terrein. Bovendien betwijfelt de Raad of de voorliggende structuur, waarin de strijd tegen de gevolgen van klimaatverandering een afgesloten onderdeel vormt van dit derde hoofdstuk en los staat van het transversale thema duurzame ontwikkeling, het meest aangewezen is. Op die manier wordt het thema van “duurzaamheid/ecologie” onvoldoende geïntegreerd weergegeven.

De Raad verwijst ook naar zijn initiatiefadvies “Vlaamse Ontwikkelingssamenwerking: Quo Vadis” (Advies 2009/26, 24 november 2009) waarin hij 15 beleidsaanbevelingen formuleert voor het Vlaamse ontwikkelingsbeleid.

8. Armoedebestrijding en sociaaleconomische ontwikkeling

- De Raad verwelkomt de aandacht voor het werken met decentrale actoren (plaatselijke middenveldorganisaties, lokale en regionale organisaties, enz.) in de beleidsnota aangezien hij van mening is dat men “bottom-up” doeltreffend kan bijdragen tot internationale samenwerking.
- De Raad betreurt dat men zijn suggestie uit de bijdrage aan de beleidsnota omtrent de politieke dimensie van ontwikkelingssamenwerking niet ter harte heeft genomen.
- Bij de bespreking van de vierde pijler heeft men aangegeven dat men de rolverdeling tussen de gemeenten en de provincies zal herbekijken. De Raad is ervan overtuigd dat het verhelderen van de rollen ook noodzakelijk is voor andere Vlaamse actoren in de internationale samenwerking. Hij wenst in een vroegere fase van de beleidsontwikkeling betrokken te worden. De rol en het functioneren van het Raadgevend Comité van VAIS dient herzien en geactiveerd te worden.
- De Vlaamse administratie dient de Europese en internationale ontwikkelingen inzake internationale samenwerking op de voet te volgen om tijdig hierop in te spelen. Indien men zich wil inschakelen in de internationale ontwikkelingsagenda en de internationale consensus over goede donorpraktijken wil naleven, is een verhoogde inzet noodzakelijk. Uit “benchmarking” met andere regio's kan de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking lessen trekken inzake beleidskeuzes, hulpmodaliteiten, positionering, enz.²²

8.1. Inschakeling in de internationale ontwikkelingsagenda (MDG)

- De Vlaamse bijdrage concentreerde zich in het verleden op extreme armoede en honger (MDG 1), gezondheidszorg (MDG 4-6) en het partnerschap voor ontwikkeling (MDG 8). De beleidsnota voegt hieraan echter het voornemen toe om in deze legislatuur bijzondere aandacht te besteden aan ecologische duurzaamheid (MDG 7). De Raad wijst erop dat Vlaanderen hierdoor wenst in te zetten op niet minder dan zes van de acht Millenniumdoelstellingen. In de praktijk besteedt Vlaanderen, via het departement onderwijs, ook heel wat middelen aan MDG 2, basisonderwijs. Hierdoor is er nauwelijks nog sprake van een gefocust beleid.

8.2. Toepassen van de internationale consensus over goede donorpraktijk

- Het verdiepen van de huidige samenwerking met de drie bestaande partnerlanden kan op de goedkeuring van de Raad rekenen. De Raad is verheugd dat er een verwijzing is opgenomen naar de Europese Arbeidsdeling en dat de nood aan een focus op de grootste toegevoegde waarde van Vlaanderen erkend wordt. De beleidsnota geeft aan dat de Vlaamse overheid daarom de expertise die ze de voorbije jaren heeft opgebouwd in de sectoren gezondheidszorg, landbouw en voedselzekerheid – met inbegrip van de waterproblematiek –, tewerkstelling en ondernemerschap verder zal verdiepen.

²² Zie bijvoorbeeld AGÈNCIA CATALANA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT, *Multilateral Development Strategy of the Government of Catalonia*, 2009.

De Raad is van oordeel dat men allereerst grondig moet reflecteren en onderzoeken wat de grootste toegevoegde waarde van Vlaanderen kan zijn. Indien men zich bovendien wil enten op de Europese Arbeidsdeling lijkt het de Raad aangewezen om zeker m.b.t. de gemeenschappelijke partnerlanden overleg te plegen met de federale overheid over deze arbeidsdeling. Het zoeken van het comparatieve voordeel van Vlaanderen is blijkens een recente studie o.m. mogelijk op basis van flexibiliteit en openheid, aandacht voor innovatie en experimenteren, de portefeuillebenadering, de geografische specialisatie en expertise in sectoren, al waarschuwt deze studie dat een specialisatie op basis van donorexpertise in dit stadium geen voor de hand liggende keuze is.²³ Bij het zoeken naar de grootste toegevoegde waarde is bovendien een debat met de sector onontbeerlijk. De Raad leverde hiertoe al een eerste stap met de organisatie van een seminarie over ontwikkelingssamenwerking op 9 september 2009 in het Kasteel Van Ham in Steenokkerzeel met deelnemers uit de wetenschappelijke wereld en vanuit het terrein. Hieruit bleek een interesse voor het zoeken naar de meerwaarde vanuit de specificiteit van Vlaanderen als regio. In zijn initiatiefadvies "Vlaamse Ontwikkelingssamenwerking: Quo vadis?" werkt de Raad dit onderwerp verder uit.

8.3. Een verstandige mix van instrumenten en hulpmodaliteiten

- De Raad onderschrijft de keuze om m.b.t. instrumenten en hulpmodaliteiten een portefeuillebenadering te gebruiken. Hij beklemtoont dat de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking zorgvuldig moet omspringen met het aantal actieve partnerschappen aangezien deze arbeidsintensief zijn en de Vlaamse overheid een eerder beperkte institutionele capaciteit heeft m.b.t. ontwikkelingssamenwerking.

8.4. Geografische focus op zuidelijk Afrika

- Het afstemmen van de Vlaamse internationale samenwerking op de Europese strategie voor Afrika kan op goedkeuring van de Raad rekenen. Het ondersteunen van regionale initiatieven in zuidelijk Afrika die een meerwaarde bieden aan de reeds lopende engagementen in onze partnerlanden is een goed voornemen.
- De Raad meent dat overleg met de federale overheid over elkaars rol t.a.v. de gezamenlijke partnerlanden een plaats zou moeten krijgen in de beleidsnota. Bij het opstellen van bv. een nieuwe strategienota met Mozambique verdient het de aanbeveling om met de federale overheid te overleggen en o.m. te leren uit "best practices".
- De Raad zou graag betrokken worden bij de voorbereiding van een nieuwe strategienota voor Mozambique. Zo leverde hij in het verleden al een bijdrage aan de strategienota Malawi (Advies 2008/9, 14 mei 2008).

8.5. Thematische concentratie van de samenwerking met het Zuiden

- Aangezien de minister-president bevoegd is voor zowel ontwikkelingssamenwerking als landbouw vergroot dit de kans op een integrale en coherente benadering van het thema landbouw en voedselzekerheid.
- De Raad is verheugd dat men bij de aanpak inzake gezondheidszorg niet enkel oog heeft voor het thema van hiv/aids, maar ook inspanningen wil leveren voor het uitbreiden van de toegang tot algemene basisgezondheidszorg en in het bijzonder voor het terugdringen van andere belangrijke armoedeziekten zoals TBC en malaria.
- De Raad meent dat het engagement m.b.t. de transversale thema's te vrijblijvend is. De beleidsnota leest dat conform het kaderdecreet inzake ontwikkelingssamenwerking²⁴ de vijf transversale thema's zullen ingebed worden bij de voorbereiding en uitvoering van de

²³ E. WAETERLOOS, *De MDG-gerichte programmering van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking met Malawi, Mozambique en Zuid-Afrika: een exploratieve evaluatie*, Steunpunt Buitenlands Beleid, Antwerpen, december 2008, 60-61.

²⁴ Kaderdecreet inzake ontwikkelingssamenwerking van 22 juni 2007, (B.S. 14 augustus 2007).

verschillende programma's. Volgens de Raad dient men echter allereerst een integrale visie te ontwikkelen ten aanzien van de transversale thema's waarin men doelstellingen formuleert, die dan op hun beurt via monitoring en evaluatie kunnen worden getoetst.

- De Raad is verheugd met de verwijzing naar het belang van waardig werk. De Vlaamse Regering zou tevens initiatieven moeten ondersteunen om de overgang van informeel naar formeel werk te bevorderen.
- De Raad verheugt zich eveneens over de aandacht voor het stimuleren van ondernemerschap in de beleidsnota.

8.6. Flexibele humanitaire en noodhulpverlening

- De Raad onderschrijft volledig de doelstelling om in de eerste helft van deze regeerperiode een beleidskader te ontwikkelen voor noodhulp. De Raad beklemtoont dat het snel kunnen vrijmaken van middelen hierbij essentieel is.

8.7. Versterking van het draagvlak voor ontwikkeling

- De Raad verwelkomt het voornemen om blijvend in te zetten op draagvlakverruiming, aangezien hij van mening is dat dit één van de belangrijke troeven is van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking. Hij onderschrijft dan ook graag het beleidsvoornemen om een integrale visie rond draagvlakversterking in Vlaanderen uit te werken. De Raad wijst er echter op dat niet enkel de Vlaamse bevoegdheid onderwijs een hefboom is om het draagvlak te verbreden. Zoals in zijn bijdrage aan de beleidsnota vermeld, dient noordwerking geïntegreerd te worden in andere beleidsdomeinen zoals jeugd, cultuur, milieu/duurzame ontwikkeling en economie/ondernemerschap. Het is voor de Raad niet duidelijk wat hij moet verstaan onder de 'bijzondere aandacht' die zal uitgaan naar de migrantenverenigingen.
- De beleidsnota meldt m.b.t. de vierde pijler dat er een duidelijke rolverdeling zal afgesproken worden met de gemeenten en provincies. De Raad erkent deze noodzaak en is dan ook verheugd over dit voornemen.
- De Raad pleit ervoor om samen te werken met het middenveld met het oog op draagvlakverbreding.

8.8. Een performante internationale samenwerking

- Het komt de Raad voor dat om te komen tot een performante internationale samenwerking men inderdaad een efficiëntie- en effectiviteitsverbetering van de huidige instrumenten moet nastreven. De Raad acht de formulering "het versterken van de capaciteit voor evaluatie en monitoring" echter te eng verwoord. Hij meent dat het opbouwen van "institutionele capaciteit" sowieso een belangrijke uitdaging is om als kleine, regionale donor het verschil te maken.
- Indien de beleidsnota de analyse maakt dat in verhouding tot het beschikbare budget er sprake is van sterke regulering, lijkt de aangegeven oplossing, namelijk "het stroomlijnen van de drie specifieke decreten naar de huidige beleidscontext", weinig ambitieus. De Raad heeft er het raden naar wat men met "stroomlijnen" bedoelt. Alleszins moet men een vermindering van de administratieve lasten beogen. De Raad verwijst naar zijn bijdrage aan de beleidsnota waarin hij aangaf dat het integreren van de huidige decreten in een nieuw kaderdecreet een mogelijke piste is.
- De Raad is verheugd dat men in een apart onderdeel aandacht besteedt aan monitoring en evaluatie. Hij is van mening dat men op dit vlak nog veel vooruitgang kan boeken. Hij verwijst naar de evaluatie van de samenwerking met Zuid-Afrika die in het Vlaams Parlement werd voorgesteld. Op basis hiervan pleit de Raad voor een periodieke resultaatgerichte evaluatie.²⁵

²⁵ VLAAMS PARLEMENT, Gedachtewisseling over de gemeenschappelijke tussentijdse evaluatie van de ontwikkelingssamenwerking tussen de Vlaamse Regering en de regering van de Republiek Zuid-Afrika, Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme, 14.04.2009 ; L. ZWAENEPOEL en D. CHIWANDAMIRA, *Gemeenschappelijke tussentijdse evaluatie van de*

- Het komt de Raad voor dat het een goede zaak is dat de beleidsnota uitdrukkelijk de coördinerende functie vermeldt van de minister-president, zodat alle ontwikkelingsrelevante initiatieven binnen de Vlaamse overheid maximaal worden afgestemd op het kaderdecreet voor ontwikkelingssamenwerking.

De Raad beklemtoont dat donorcoördinatie start bij intern-Vlaamse afstemming en overleg met de federale overheid. De paragraaf die hieraan gewijd wordt, is echter weinig ambitieus. Men spreekt bv. enkel over het nagaan hoe administratieve kosten kunnen gereduceerd worden. De Raad is ervan overtuigd dat er nood is aan een breder overleg met de federale overheid, waar men op basis van wederzijds respect voor elkaars eigenheid en bevoegdheden “best practices” uitwisselt, overlegt over de toepassing van de EU-gedragscode in de gedeelde partnerlanden, enz. De passage over het “benutten” van het federale lidmaatschap bij donorvergaderingen, multilaterale instellingen en de Europese Raad is eveneens weinig ambitieus geformuleerd. Vlaanderen moet ook de ambitie hebben betrokken te worden bij het bepalen van de standpunten die België inneemt in deze instellingen.

- Het engagement om een groeipad in de meerjarenbegroting op te nemen en een extra inspanning te leveren voor de 0,7% norm voor ontwikkelingssamenwerking is een positief signaal. De Raad acht het vreemd dat er geen verwijzing is naar het “Pact 2020”, de resultante van “Vlaanderen in Actie”, dat nochtans concrete cijfers plakt op de middelen voor de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking: “Tegen 2020 is de huidige bijdrage van Vlaanderen inzake ontwikkelingssamenwerking verdubbeld. Samen met alle gedecentraliseerde besturen bedraagt de bijdrage van Vlaanderen minstens 7% van de officiële Belgische ontwikkelingshulp.”²⁶ De beleidsnota geeft niet aan hoe in de loop van deze legislatuur invulling zal gegeven worden aan deze ambitie of waar de Vlaamse Regering wil staan in 2014.

9. De strijd tegen de gevolgen van klimaatverandering

9.2. Aanpassing aan de klimaatverandering integreren in ontwikkelingsprogramma's

- De beleidsnota leest: *“Ik zal specifieke instrumenten, programma's en modules laten hanteren om de aanpassing aan klimaatverandering structureel te integreren in de werking van de Vlaamse internationale samenwerking.”* De Raad vindt dit vanzelfsprekend een goed voornemen, maar vraagt zich af wat het juiste verband is met het transversale thema duurzame ontwikkeling en de bijzondere aandacht voor de integratie van de zevende Millenniumdoelstelling, ecologische duurzaamheid. Zo moet conform het kaderdecreet terzake, duurzame ontwikkeling worden ingebed bij de voorbereiding en uitvoering van de verschillende programma's. De Raad stelt voor om een globale benadering na te streven en per transversaal thema een visie en instrumentarium te ontwikkelen zodat men effectief de thema's integreert in het beleid en de praktijk.

IV. De instrumenten van het beleid

De Raad zet hieronder een aantal initiatieven in de verf of plaatst er bedenkingen bij. Dit betekent echter niet dat hij de initiatieven waarover niets wordt gezegd, niet steunt.

1. Versterkte samenwerking binnen het beleidsdomein

1.1. Organisatie van het beleidsdomein

- Er is een tegenstrijdigheid in het opgesomde aantal buitenlandkantoren van Toerisme Vlaanderen tussen deze beleidsnota en de beleidsnota voor Toerisme. Onderhavige nota spreekt over 12 kantoren, terwijl die van Toerisme er slechts 11 telt en twee bijkomende antennes.

ontwikkelingssamenwerking tussen de Vlaamse Regering en de regering van de Republiek Zuid-Afrika, 15.01.2009.

²⁶ VLAANDEREN IN ACTIE, *Pact 2020: een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen : 20 doelstellingen*, 20 januari 2009, p. 23.

1.2. Nadruk op samenwerking en efficiëntiewinst

- De Raad verwijst naar zijn algemene opmerking 2 (zie *supra*, A.) over het mogelijks negatieve effect van een deelbeleidsraad op de beleidscoherentie binnen het beleidsdomein.

2. Een sterkere interdepartementale beleidscoördinatie

- De Raad acht het positief dat men de werkgroepen rond internationale dossiers wil hervormen met het oog op een grotere eenvormigheid. De waarde van een sterkere interdepartementale samenwerking en coördinatie kan enkel onderlijnd worden. Hij benadrukt het belang van een goede doorstroming van informatie van het nieuw Strategisch Overlegplatform Internationale Aangelegenheden (SOIA) binnen elk beleidsdomein, maar ook en vooral naar het politieke niveau. Het is bovendien van cruciaal belang dat de standpunten van het SOIA door het politieke niveau worden bevestigd.

3. Een gestroomlijnde intrafederale samenwerking

3.1. Actualisering van de samenwerkingsakkoorden

- De onderhandelingen over het samenwerkingsakkoord over de vertegenwoordigers in het buitenland moeten dringend afgerond worden. Het akkoord dient ook aangepast te worden met het oog op een duidelijke afsprakenregeling over economische diplomatie. Men moet er echter over waken dat deze koppeling de onderhandelingen over het statuut van het Vlaams buitenlands personeel niet nog verder vertraagt.
- De Raad verwijst naar de opmerkingen in zijn advies 'Het Herzieningsverdrag Benelux Unie' (Advies 2009/18, 15 juni 2009) over het voorgestelde Samenwerkingsakkoord over de vertegenwoordiging van België in de instellingen van de Benelux Unie. De Raad pleitte hierin voor een ambitieuze houding en formuleerde een reeks kritische opmerkingen bij het ontwerp van Samenwerkingsakkoord.
- De Raad van State wees in zijn advies over het Verdrag van Lissabon op de noodzaak voor een aanpassing van het Samenwerkingsakkoord van 1994 m.b.t. de vertegenwoordiging in de Ministerraad van de Europese Unie of de onderhandeling van een nieuw Samenwerkingsakkoord (o.m. om gevolg te geven aan de erkenning van de Europese Raad als EU-instelling). De Raad spoort de Vlaamse Regering aan hier snel werk van te maken en om tevens van de gelegenheid gebruik te maken om de door haar geformuleerde aandachtspunten bij het Samenwerkingsakkoord van 1994 tijdens de vorige legislatuur, te onderhandelen met de federale overheid. Tevens dient dit samenwerkingsakkoord afgestemd te worden op het intra-Belgisch interparlementair samenwerkingsakkoord voor de operationalisering van het Verdrag van Lissabon. Het nieuwe Samenwerkingsakkoord dient tevens de lacune op te vangen die het interparlementair samenwerkingsakkoord laat betreffende de regeling van de vereenvoudigde verdragsherzieningsprocedures. Het interparlementair samenwerkingsakkoord bevat namelijk enkel een procedure voor de rol van de parlementen in de subsidiariteitstoets.

3.2. Periodieke bijeenroeping van de ICBB

- De Raad vindt dit punt te vaag. Hij verwijst naar het engagement genomen in het Regeerakkoord om zelf het initiatief te nemen tot overleg over ontwikkelingssamenwerking op de ICBB.²⁷ De Vlaamse Regering moet dit initiatief ook nemen m.b.t. andere belangrijke onderwerpen zoals o.m. het Benelux Memorandum over de invulling van de nieuwe EU-functies. De ICBB kwam nog niet samen sedert de regionale verkiezingen van 7 juni 2009. Ook tijdens de vorige legislatuur kwam de ICBB maar zeer sporadisch samen. De Raad herhaalt de opmerking uit zijn bijdrage aan de beleidsnota, nl. dat de ICBB een sturende rol moet vervullen in het kader van het Belgisch EU-voorzitterschap.

²⁷ VLAAMSE REGERING, *Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden*, 2009, 88.

4. De strategische inzet van de Vlaamse internationale vertegenwoordigingen

- De Raad is verheugd dat in deze beleidsnota een duidelijkere taakstelling voor de verschillende vertegenwoordigers in het buitenland is opgenomen. Dit kan bijdragen tot goede afspraken tussen de diensten en meer coördinatie en coherentie van hun acties. Dit vormt een goed uitgangspunt voor de onderhandelingen met de federale overheid over het Samenwerkingsakkoord m.b.t. de vertegenwoordigers in het buitenland (zie *supra* 3.3.1.)
- De Raad herhaalt zijn vraag om te onderzoeken of een accreditatie van de Vlaamse Vertegenwoordiger in New York bij de VN mogelijk is en om zo snel mogelijk de post bij de multilaterale instellingen in Genève opnieuw in te vullen.
- De Raad onderschrijft dat aansturing, opvolging en kostenefficiëntie centraal staan voor het gehele netwerk van vertegenwoordigers. De Raad drukt zijn hoop uit dat men wel open blijft staan voor het onderzoeken van nieuwe mogelijkheden voor de uitbreiding van de eigen buitenlandse vertegenwoordiging van Vlaanderen, indien de budgettaire situatie dit toelaat.

5. Actief gebruik van het internationaal verdragsrecht

5.1. Een versnelde instemmingsprocedure voor internationale verdragen

- De Raad juicht het voornemen toe om de instemmingsprocedure te vereenvoudigen en drukt hierbij zijn hoop uit dat hij zelf sneller om advies zal gevraagd worden, bv. reeds bij het geven van een mandaat tot ondertekening. Anders heeft zijn advies weinig impact op de procedure.

5.3. Strategisch belang van het Vlaamse ius tractandi

- De Raad benadrukt dat Vlaanderen actief moet blijven gebruik maken van het recht om verdragen te sluiten, o.m. met toekomstige EU-lidstaten. Het moet op een loyale manier uitvoering geven aan deze verdragen (zie *supra*, II.4.1.). De Raad herhaalt ook het belang dat hij hecht aan de deelname van een Vlaamse minister aan de ondertekening van gemengde verdragen.

7. Een wel doordachte publieksdiplomatie

- De Raad merkt op dat het Internationale Bezoekersprogramma breder moet zijn dan een “one fits all” programma. Het laat indien mogelijk best ruimte voor een thematische invulling, zodat internationale experts zo veel mogelijk relevante informatie over een specifiek vakgebied waarin Vlaanderen iets te bieden heeft, kunnen meenemen met het oog op latere samenwerking.
- Wat betreft de culturele diplomatie benadrukt de Raad het belang van overleg met de minister voor Cultuur. Hij wijst er tevens op dat de nodige middelen dienen gekoppeld te worden aan deze initiatieven en dat een Vlaamse zichtbare politieke aanwezigheid bij grote buitenlandse culturele evenementen gebruikt kan worden voor het leggen van contacten en om het draagvlak voor het Vlaams buitenlands beleid te ondersteunen.

8. Het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (VLEVA)

- De Raad meent dat VLEVA, omwille van zijn brugfunctie met het middenveld, een belangrijke rol vervult. Hij vraagt dat bij de evaluatie van het VLEVA voldoende rekening wordt gehouden met de “return on investment”. De Raad pleit voor een evenwichtige bestaafing van de EU-cellen van de departementen en het VLEVA.

2. Beleidsnota Toerisme 2009-2014

De Raad is verheugd over het voornemen van de minister om een globale strategie te ontwikkelen en wil hieraan graag bijdragen. Hij pleit voor een holistische aanpak waarbij ook aandacht geschonken wordt aan de verbanden met andere beleidsdomeinen, zoals ruimtelijke ordening, mobiliteit en erfgoed. De Raad rekent op samenwerking met andere instanties die kunnen bijdragen tot de toeristische promotie zoals Flanders Investment and Trade en de diplomatie.

De Raad verwelkomt ook het voornemen om het agentschap Toerisme Vlaanderen te hervormen. Een evaluatie van de uitvoering van de beheersovereenkomst moet bijdragen tot deze hertekening. De Raad benadrukt dat bijzondere aandacht moet gaan naar de samenwerking van het agentschap met de diverse actoren uit de sector.

II. Omgevingsanalyse

1. Toerisme in de wereld en Europa

- In het kader van de nieuwe EU-bevoegdheid inzake toerisme beklemtoont de Raad het groeiende belang van het opvolgen van de EU-besluitvorming ter zake. De nieuwe juridische basis in het Lissabonverdrag biedt immers perspectieven voor de ontwikkeling van een Europees toerismebeleid, waarmee tijdens het komende EU-teamvoorzitterschap al kan worden aangevangen. Het Spaans-Belgisch-Hongaars teamvoorzitterschap krijgt als eerste de kans om de krijtlijnen hiervoor uit te tekenen. De activiteiten van de Wereldorganisatie voor Toerisme (UNWTO) en de Organisatie voor Economische Samenwerking (OESO) dienen tevens van nabij te worden opgevolgd. De opvolging van het Comité Toerisme bij de OESO verdient ook voldoende aandacht, gelet op Toerisme als economische sector.

III. Strategische en operationele doelstellingen

- De beleidsnota geeft kort aan wat de rol is van de vele toeristische spelers in Vlaanderen, m.n. de provincies, de lokale overheden en de ondernemers, maar gaat in de opsomming voorbij aan de regisseursrol van de Vlaamse overheid. Volgens de Raad ligt die o.m. op het vlak van het internationale kader, de regelgeving, de samenhang met andere beleidsdomeinen, het opvolgen van onderzoek en het verstrekken van informatie.

1.1. Impulsprogramma's voor Vlaamse bestemmingen met toeristisch potentieel

- De Raad onderschrijft volmondig het initiatief om de Vlaamse subsidiekanalen te bundelen en te integreren in impulsprogramma's. Het is onduidelijk wat men in de beleidsnota bedoelt met het zorgen voor een decretale verankering van de impulsprogramma's.
- De Raad spoort aan om gebruik te maken van het momentum van het project rond "100 jaar Groote Oorlog 2014-2018" om ook op lange termijn het toeristisch rendement voor de regio te maximaliseren. Het is niet duidelijk voor de Raad hoe het projectloket voor de herdenking rond "100 jaar Groote Oorlog 2014-2018", waarvan sprake is in de beleidsnota, zich verhoudt tot het projectsecretariaat, ingebed in het Departement internationaal Vlaanderen, en het agentschap R-O Vlaanderen.²⁸
- De Raad beklemtoont het belang om bij de herdenking van de Eerste Wereldoorlog niet louter de studie te gebruiken die ter voorbereiding werd opgemaakt, aangezien deze volgens de Raad te lokaal gefocust was. Het moet immers de bedoeling zijn om lokale belangen te overstijgen en internationaal weerklank te vinden zoals aangegeven in de nota van de Vlaamse Regering, o.m. via de Internationale Verklaring van de Menenpoort en de UNESCO-erkenning als werelderfgoed van de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog.
- De Raad stelt met genoegen vast dat men ervoor opteert om inzake de promotie van Brussel samen te werken met de stad Brussel en met Brussels International – Tourism & Congress (BI-TC).

²⁸ Nota aan de Vlaamse Regering betreffende de herdenking van de honderdste verjaardag van de "Groote Oorlog" (2014-2018): projectstructuur, VR 2009 0506 DOC.0973.

- De Raad merkt op dat de beleidsnota te vaag is over de wijze waarop de financieringsprogramma's zullen worden ontwikkeld. Er bestaan nochtans concrete plannen die minister Bourgeois toelichtte bij de lancering van het Strategisch Beleidsplan voor Toerisme aan de Kust 2009-2014 eind oktober 2009.

1.2. Verder ontwikkelen van sterke productlijnen in Vlaanderen

- De Raad betreurt dat, met uitzondering van het ruitertoerisme, bij de productlijnen meestal geen doelgroep wordt vermeld. De Raad pleit tevens voor specifieke aandacht voor groepstoerisme en toeristische vorming via schoolreizen.
- De Raad stelt zich de vraag of het wel een taak moet zijn van de Vlaamse overheid en Toerisme Vlaanderen om toeristisch-recreatieve routestructuren met het oog op louter lokale/regionale recreatieve functies verder uit te bouwen en kwalitatief te verbeteren. Is die rol niet weggelegd voor lokale en provinciale overheden?
- De Raad pleit voor een integrale en beleidsdomeinoverschrijdende aanpak in overleg met de diverse actoren op het vlak van cultureel en onroerend erfgoed.
- Vlaanderen heeft de ambitie om in een eerste fase Brussel, Antwerpen, Brugge en Gent neer te zetten als aantrekkelijke MICE-bestemmingen. De Raad vraagt zich af of men Leuven niet aan deze lijst van de eerste fase moet toevoegen, gelet op de talrijke (academische) conferenties en de beschikbare locaties. Alleszins verdienen ook andere bestemmingen de nodige inzet voor het aantrekken van MICE-toerisme.

2. Stimuleren van het toeristisch ondernemerschap

2.1. Sterke partnerschappen uitbouwen met de private en publieke actoren

- De beleidsnota vermeldt dat een overzicht van de belangrijkste toeristische actoren als bijlage is opgenomen. Deze bijlage ontbreekt.

2.3. Sectorgerichte ondersteuning met betrekking tot professionalisering, vorming en innovatie

- De beleidsnota leest dat aangezien een kwaliteitsvolle opleiding in het TSO- of BSO-onderwijs nog onvoldoende bestaat, de minister een oplossing zal initiëren en overleg zal plegen met de ministers, bevoegd voor onderwijs en werk. De Raad verwelkomt dit initiatief.
- Toerisme Vlaanderen zal worden ingeschakeld om "in samenwerking met de beroepsorganisaties, vormings- en onderwijsinstellingen" en "in nauw overleg met en op aangeven van de noden binnen de diverse sectoren" vormingsinitiatieven uit te werken. "Financiële stimulansen moeten zorgen voor een laatste bepalend duwtje in de rug." Het is voor de Raad niet duidelijk wat hiervan de reikwijdte is.

3. Realiseren van een krachtig marketingbeleid per macroproduct in functie van het verhogen van het economisch rendement

3.1. Evaluatie internationaal strategisch marketingplan

- De Raad beklemtoont dat bij de marketing van de Vlaamse regio's het belangrijk is de diversiteit tussen de regio's in aanmerking te nemen. Bovendien spoort de Raad aan tot een goede rolverdeling hieromtrent tussen de lokale overheden, de provincies en Toerisme Vlaanderen.

3.2. Focusstrategie in buitenlandmarketing

- Bij de Nederlandse markt had de Raad graag een verwijzing gezien naar het inspelen op de opportuniteiten die geboden worden door de nieuwe TGV-lijnen naar Nederland, cf. de Franse markt.

5. De efficiëntie en effecten van het werk van de toeristische overheden verhogen

5.1. Herstructureren van het toeristisch beleid op Vlaams niveau

- De Raad onderschrijft de nood aan een herstructurering van het agentschap Toerisme Vlaanderen. Toerisme Vlaanderen moet zich niet alleen hervormen, maar gelijktijdig talrijke taken, o.m. toegekend door de beleidsnota, efficiënt vervullen. Het lijkt de Raad aangewezen om prioriteiten te stellen en in functie daarvan het agentschap te hervormen.

5.2. Afstemmen, overleggen en samenwerken met lokale besturen

- De verbetering van het structurele overlegkader met de private toeristische ondernemers en hun sectororganisaties, het middenveld en de flankerende beleidsdomeinen, evenals afspraken omtrent de taakverdeling met lokale en provinciale besturen, kan vanuit het oogpunt van efficiëntiewinst en draagvlakversterking voor het beleid op de goedkeuring van de Raad rekenen. De minister schept op dit vlak positieve verwachtingen, maar verschaft nog geen duidelijkheid over de wijze waarop dit zal worden aangepakt.

5.3. Strategisch beleidsplan

- De Raad is verheugd dat de minister voor Toerisme in samenwerking met de hele toeristische sector een strategisch plan voor het toerisme in Vlaanderen wil ontwikkelen. Het plan blijft echter vaag over de wijze waarop het veld zal betrokken worden en over het tijds kader.
- De beleidsnota stelt terecht samenwerking en partnerschappen met verschillende publieke en private actoren centraal. Hoe, waar, wanneer en wie zal geconsulteerd worden, is onduidelijk. De Raad dringt erop aan dat het niet bij een voornemen blijft, maar dat dit engagement ook effectief in de praktijk zal worden omgezet.

5.4. Flankerend beleid

- De Raad betreurt het dat er slechts summier wordt verwezen (p. 16 en 38 van de beleidsnota) naar de (uitvoering) van het decreet toeristische samenwerkingsverbanden, hoewel dit een cruciaal decreet is voor de organisatie en erkenning van het bestuurlijk toeristische landschap in Vlaanderen.
- Zoals de Raad signaleerde in zijn bijdrage aan de beleidsnota, is het inzetten op de bereikbaarheid van toeristische centra van primordiaal belang. De Raad onderschrijft dan ook de samenwerking met publieke en private partners, de verdediging van de toeristische belangen bij de transportsector en de ontwikkeling van regionale luchthavens.
- De Raad onderschrijft het voornemen om de algemene economische steunmaatregelen beter af te stemmen op de behoeften van de toeristische ondernemers.

Uit bovenstaande reflectie blijkt dat de Raad een grondige analyse heeft gemaakt van beide beleidsnota's, o.m. op zijn plenaire vergadering van 12 november 2009. De Raad hoopt dat met zijn beleidsaanbevelingen en opmerkingen rekening wordt gehouden bij het realiseren van de doelstellingen van de beleidsnota's. Hij wenst graag verder betrokken te worden bij de uitwerking van deze beleidsdoelstellingen en op die manier uitvoering te geven aan zijn adviesverlenende opdracht.

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen,

(getekend)

(getekend)

Prof. Dr. Jan Wouters
Voorzitter SARiV

De heer Freddy Evens
Secretaris SARiV

Colofon

Samenstelling:

SARiV

Freddy Evens (Secretaris)

Eva Haeverans, Roos Van de Cruys

Boudewijnlaan 30 bus 81

1000 Brussel

www.sariv.be

02 553 01 81

Verantwoordelijke uitgever:

Jan Wouters, voorzitter Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen

Druk:

Agentschap voor Facilitair Management

Depotnummer:

D/2009/3241/499